

Héraclès - Ogmios

1 Τὸν Ἡρακλέα οἱ Κελτοὶ Ὅγμιον ὀνομάζουσι φωνῇ τῇ ἐπιχωρίῳ, τὸ δὲ εἶδος τοῦ θεοῦ πάνυ ἀλλόκοτον γράφουσι. Γέρων ἐστὶν αὐτοῖς ἐς τὸ ἔσχατον, ἀναφаланτίας, πολὺς ἀκριβῶς ὅσαι λοιπαὶ τῶν τριχῶν, ῥυσὸς τὸ δέρμα καὶ διακεκαυμένος ἐς τὸ μελάντατον οἰοί εἰσιν οἱ θαλαττουργοὶ γέροντες· μᾶλλον δὲ Χάρωνα ἢ Ἰαπετόν τινα τῶν ὑποταρταρίων καὶ πάντα μᾶλλον ἢ Ἡρακλέα εἶναι ἂν εἰκάσειας. Ἄλλὰ καὶ τοιοῦτος ὢν ἔχει ὅμως τὴν σκευὴν τὴν Ἡρακλέους· καὶ γὰρ τὴν διφθέραν ἐνήπτει τὴν τοῦ λέοντος καὶ τὸ ῥόπαλον ἔχει ἐν τῇ δεξιᾷ καὶ τὸν γωρυτὸν παρήρτηται, καὶ τὸ τόξον ἐντεταμένον ἢ ἀριστερὰ προδείκνυσιν, καὶ ὅλος Ἡρακλῆς ἐστὶ ταῦτά γε.

Description d'un tableau

Recherche d'une représentation de Charon

Site Perseus

<http://www.perseus.tufts.edu/hopper/image?img=Perseus%3Aimage%3A1990.03.0215>

Le vieillard Charon

Recherche d'une représentation « classique » d'Héraclès dans la céramique grecque

Site Perseus, Site du Louvre...

Wikipedia

<http://fr.wikipedia.org/wiki/H%C3%A9racl%C3%A8s>

Et recherche des éléments décrits par Lucien de Samosate.

Ὁμιμην οὖν ἐφ' ὕβρει τῶν Ἑλληνίων θεῶν τοιαῦτα παρανομεῖν τοὺς Κελτοὺς ἐς τὴν μορφήν τὴν Ἡρακλέους ἀμυνομένους αὐτὸν τῇ γραφῇ, ὅτι τὴν χώραν ποτὲ αὐτῶν ἐπῆλθεν λείαν ἐλαύνων, ὁπότε τὰς Γηρυόνου ἀγέλας ζητῶν κατέδραμε τὰ πολλὰ τῶν ἐσπερίων γενῶν.

Rappel de la légende du passage d'Héraclès en Gaule

Καίτοι τὸ παραδοξότατον οὐδέπω ἔφην τῆς εἰκόνας· ὁ γὰρ δὴ γέρων Ἡρακλῆς ἐκεῖνος ἀνθρώπων πάμπολύ τι πλῆθος ἔλκει ἐκ τῶν ὠτων ἅπαντας δεδεμένους.

Δεσμὰ δέ εἰσιν οἱ σειραὶ λεπταὶ χρυσοῦ καὶ ἠλέκτρου εἰργασμένα ὄρμοις ἐοικυῖαι τοῖς καλλίστοις.

Καὶ ὅμως ὑφ' οὕτως ἀσθενῶν ἀγόμενοι οὔτε δρασμὸν βουλεύουσι, δυνάμενοι ἂν εὐμαρῶς,

οὔτε ὅλως ἀντιτείνουσιν ἢ τοῖς ποσὶν ἀντερείδουσι πρὸς τὸ ἐναντίον τῆς ἀγωγῆς ἐξυπτιάζοντες,

ἀλλὰ φαιδροὶ ἔπονται καὶ γεγηθότες καὶ τὸν ἄγοντα ἐπαινοῦντες,

ἐπειγόμενοι ἅπαντες καὶ τῷ φθάνειν ἐθέλειν τὸν δεσμὸν ἐπιχαλῶντες, ἐοικότες ἀχθεσθησομένοις εἰ λυθήσονται.

Ὅ δὲ πάντων ἀτοπώτατον εἶναί μοι ἔδοξεν, οὐκ ὀκνήσω καὶ τοῦτο εἰπεῖν· οὐ γὰρ ἔχων ὁ ζωγράφος ὅθεν ἐξάψειε ταῖς σειραῖς τὰς ἀρχάς, ἅτε τῆς δεξιᾶς μὲν ἤδη τὸ ρόπαλον, τῆς λαιᾶς δὲ τὸ τόξον ἐχούσης, τρυπήσας τοῦ θεοῦ τὴν γλῶτταν ἄκραν ἐξ ἐκείνης ἐλκομένους αὐτοὺς ἐποίησεν, καὶ ἐπέστραπαί γε εἰς τοὺς ἀγομένους μειδιῶν.

Reprise de la description du tableau : un élément étrange

- les liens
- l'attitude des enchaînés

Ταῦτ' ἐγὼ μὲν ἐπὶ πολὺ εἰστήκειν ὄρων καὶ
θαυμάζων καὶ ἀπορῶν καὶ ἀγανακτῶν·
Κελτὸς δέ τις παρεστὼς οὐκ ἀπαίδευτος τὰ
ἡμέτερα, ὡς ἔδειξεν ἀκριβῶς Ἑλλάδα
φωνὴν ἀφιεῖς, φιλόσοφος, οἶμαι, τὰ
ἐπιχώρια,

Ἐγὼ σοι, ἔφη, ὦ ξένε, λύσω τῆς γραφῆς τὸ
αἴνιγμα· πάνυ γὰρ ταραττομένῳ ἔοικας
πρὸς αὐτήν.

Τὸν λόγον ἡμεῖς οἱ Κελτοὶ οὐχ ὡσπερ ὑμεῖς
οἱ Ἕλληνες Ἑρμῆν οἴομεθα εἶναι,
ἀλλ' Ἑρακλεῖ αὐτὸν εἰκάζομεν, ὅτι παρὰ
πολὺ τοῦ Ἑρμοῦ ἰσχυρότερος οὗτος.

Εἰ δὲ γέρον πεποίηται, μὴ θαυμάσης· μόνος
γὰρ ὁ λόγος ἐν γῆρα φιλεῖ ἐντελῆ
ἐπιδεικνυσθαι τὴν ἀκμὴν, εἴ γε ἀληθῆ ὑμῶν
οἱ ποιηταὶ λέγουσιν, ὅτι

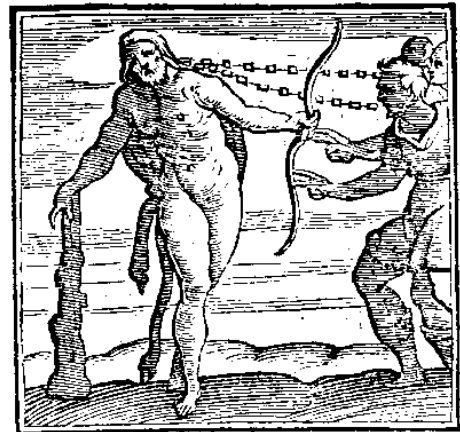
αἱ μὲν τῶν ὀπλοτέρων φρένες ἠερέθονται,
τὸ δὲ γῆρας ἔχει τι λέξαι τῶν νέων σοφώτερον.
Οὕτω γέ τοι καὶ τοῦ Νέστορος ὑμῖν ἀπορρεῖ
ἐκ τῆς γλώττης τὸ μέλι, καὶ οἱ ἀγορηταὶ
τῶν Τρώων τὴν ὄπα ἀφιαῖσιν εὐανθῆ τινα·
λειρία γὰρ καλεῖται, εἴ γε μέμνημαι, τὰ
ἄνθη.

Un « Celte cultivé »
Confrontation des civilisations

La culture : éducation ; langue grecque ;
références grecques

Celtes / Grecs

Hermès / Héraclès

Emblemata de Alciat, André
Publication : Cambridge (Mass.):
Omnisys, [ca 1990]
Reproduction de l'édition de Lyon :
G. Rouilium, 1550 (226 pages).
Source : Bnf

Origine de la force

Vieillesse / jeunesse

Références « culturelles » :

Les poètes

Homère

Le Vieux Nestor

Ὡστε εἰ τῶν ὠτων ἐκδεδε μένους τοὺς ἀνθρώπους πρὸς τὴν γλῶτταν ὁ γέρων οὗτος Ἡρακλῆς ἔλκει, μηδὲ τοῦτο θαυμάσης εἰδὼς τὴν ὠτων καὶ γλώττης συγγένειαν· οὐδ' ὕβρις εἰς αὐτόν, εἰ ταύτη τετρύπηται· μέμνημαι γοῦν, ἔφη, καὶ κωμικῶν τινῶν ἰαμβείων παρ' ὑμῶν μαθῶν, τοῖς γὰρ λάλοις ἐξ ἄκρου ἢ γλῶττα πᾶσιν ἐστὶ τετρυπημένη. Τὸ δ' ὅλον καὶ αὐτόν ἡμεῖς τὸν Ἡρακλέα λόγῳ τὰ πάντα ἡγούμεθα ἐξεργάσασθαι σοφὸν γενόμενον, καὶ πειθοῖ τὰ πλεῖστα βιάσασθαι. Καὶ τὰ γε βέλη αὐτοῦ οἱ λόγοι εἰσὶν, οἴμαι, ὄξεις καὶ εὖστοχοι καὶ ταχεῖς καὶ τὰς ψυχὰς τιτρώσκοντες· πτερόεντα γοῦν τὰ ἔπη καὶ ὑμεῖς φατε εἶναι.
Τοσαῦτα μὲν ὁ Κελτός.

L'explication de l'énigme : une interprétation symbolique

- les oreilles et la langue
- la force de la parole (c'est un rhéteur qui nous propose cette fable)
- les paroles sont des « traits » qui frappent au loin...
- et qui touchent l'âme

Richesse du texte

- rappel de la légende d'Héraclès et développement de la légende
- description d'un tableau allégorique
- réflexion sur les risques d'une interprétation erronée par manque de connaissance
- le respect de l'autre et de sa pensée
- une réflexion sur l'art de la parole, la manière dont le discours agit et sa puissance.

Et...

- le dieu OGMIOS.